

Innst. S. nr. 122

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra utenrikskomiteen

Dokument nr. 8:144 (2001-2002)

Innstilling fra utenrikskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen og Bjørn Jacobsen om miljøsertifisering av tømmer og trevirke

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Tropisk regnskog er jordas viktigste ressursbase for biologisk mangfold. Tropisk regnskog dekker i dag 6 pst. av jordas overflate. 50-80 pst. av alle plante- og dyrearter i verden finnes i regnskogen. De genetiske ressursene i regnskogen er utgangspunktet for mange medisiner og vaksiner, og for utvikling av nye medikamenter.

Hvert år ødelegges over 150 000 km² tropisk skog. Det tilsvarer halve Norges areal. I løpet av 1990-tallet forsvant 8 pst. av de tropiske skogsområdene i verden. Avskogingen er størst i Asia, der nesten 20 pst. av den tropiske skogen ble ødelagt mellom 1990 og 2000.

Uttaket av tropisk tømmer er i dag av en karakter og på et nivå som er langt utover det forsvarlige. Det bør derfor være et klart mål å redusere forbruket av tropisk trevirke. Kommersiell tømmerhogst er den viktigste årsaken til at regnskog og andre tropiske skoger ødelegges, og mye av hogsten er ulovlig.

En rekke produkter som finnes på markedet i Norge lages av ødelagt regnskog. Størst forbruk av tropisk trevirke finnes i byggevaresektoren. Parkett av den tropiske tresorten merbau er den klart dominerende enkeltvaren som lages av regnskogtømmer.

Ytterdører og garasjeporter utgjør den nest største varegruppen der det selges tropisk trevirke.

Blant andre byggevarer som lages av regnskogstømmer er kryssfiner, listverk, terrassegulv, kjøkkeninnredninger og baderomsutstyr. En rekke ulike treslag benyttes.

Uttaket av tropisk tømmer er preget av korrupsjon og ulovlig hogst. I de viktigste eksportlandene er andelen ulovlig hogst svært høy. 73 pst. av hogsten i Indonesia er ulovlig, det samme gjelder 80 pst. av hogsten i Brasil og 50 pst. av hogsten i Kamerun. I tillegg kommer at mye av den lovlige hogsten kan være like uforsvarlig og miljøødeleggende som den illegale.

Avskogning bidrar til å øke de globale utslippene av klimagassen karbondioksid (CO₂). Bevaring og bærekraftig bruk av skog er en forutsetning for å klare å møte klimautfordringen. Behovet for dette understrekes også i FNs klimakonvensjon og Kyoto-avtalen.

Problemene knyttet til import av tropisk trevirke er så store at det er legitimt å stille krav til tømmeret som importeres. Hogsten ødelegger uerstattelige naturverdier, og tar livsgrunnlaget fra urfolk og andre folkegrupper som er avhengige av ressursene i skogen for å overleve.

Mangel på markeder og lav etterspørsel har vært et hovedproblem for de som forsøker å drive forsvarlig skogsdrift i tropiske områder, særlig fordi det har vært stor tilgang på uforsvarlig og delvis ulovlig hogd trevirke til en langt lavere pris. Ved å stille krav om sertifisering, økes incentivene for en overgang til en bærekraftig skogsforvaltning.

Det bør være importørene av trevirke sin oppgave å bevise at varene de selger er lovlig og forsvarlig hogd, og dette kan gjøres ved å stille krav om troverdig sertifisering av produktene.

For å oppnå dette må en skogsertifisering fokusere på produksjonen, det vil si uttaket og forvaltningen av skogressursene, og ikke kvaliteten på det eksporterte tømmeret eller de ferdige produktene. Det finnes internasjonale sertifiseringsordninger hvor kravene er basert på generell praksis og steds-spesifikk kunnskap om god skogsforvaltning. Kravene er som oftest mer omfattende enn lokale lover og regler.

Det finnes en internasjonal sertifiseringsordning for alle skogstyper med tilfredsstillende miljømessige og

sosiale kriterier som heter Forest Stewardship Council (FSC). Kravene til sertifisering skal være en garanti for at trevirket hogges lovlig og på en forsvarlig måte, der det tas hensyn både til miljø og lokale folkegruppers rettigheter og interesser.

Flere kjøpere av trevirke og papir fra Norge stiller allerede krav om at produktene skal være miljøsertifiserte. Norske Skog ønsker for eksempel, så langt det er mulig, å basere all sin papirproduksjon på miljøsertifisert virke. Moelven har også valgt å miljøsertifisere sine produkter, og oppgir hard konkurranse på eksportmarkedene som begrunnelse for å velge sertifisering.

Et krav om miljøsertifisering av alt trevirke som importeres og omsettes i Norge vil angå vårt medlemskap i Verdens Handelsorganisasjon (WTO), fordi utviklingsland som trenger eksportmuligheter, kan oppleve våre miljøkrav som handelshindringer.

Det er av avgjørende betydning at myndighetene i sin konkrete utforming av et slikt tiltak er varsom, slik at man unngår å møte beskyldninger om at tiltaket vil utgjøre en diskriminerende handelshindring, men understreker at tiltaket bidrar til å redde biologisk mangfold og fremme en bærekraftig utvikling.

Forslaget lyder:

"Stortinget ber Regjeringen innføre krav om at alt tømmer, trevirke og alle treprodukter som skal omsettes i Norge må være basert på lovlig hogst innenfor rammen av økologisk og sosialt forsvarlig skogsdrift. Dette innebærer at trevirket må være sertifisert innenfor en troverdig sertifiseringsordning med absolutte og stedsspesifikke krav til uttaket av tømmer. Ordningen må være åpen for deltakelse fra alle relevante parter, kontrolleres av en uavhengig tredjepart, og ta relevante hensyn til biodiversitet, berørte urfolk og lokal gruppers rettigheter og interesser og være åpen for innsyn."

Det vises også til spørsmål fra utenrikskomiteen og svar fra utenriksministeren som er vedlagt.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Haakon Blankenborg, lederen Thorbjørn Jagland, Jens Stoltenberg og Gunhild Øyanger, fra Høyre, Julie Christiansen, Inge Lønning, Oddvard Nilsen og Finn Martin Vallersnes, fra Fremskrittspartiet, Morten Høglund og Christopher Stensaker, fra Sosialistisk Venstreparti, Kristin Halvorsen og Bjørn Jacobsen, fra Kristelig Folkeparti, Jon Lilletun og Lars Rise, og fra Senterpartiet, Åslaug Haga, mener at avskoging er et alvorlig internasjonalt problem, og at det derfor er behov for tiltak som kan stanse avskoging og fremme en bærekraftig skogforvaltning. Uttaket av tropisk tømmer i dag er av en karakter og på et nivå som er langt utover det forsvarlige. Komiteen ønsker derfor at Norge skal fremme tiltak for å hindre omsetting av tømmer og trevirke som er basert på ulovlig hogst, og

at Regjeringen skal arbeide aktivt for å finne multilaterale løsninger som sikrer et lovlig og bærekraftig skogbruk globalt. Komiteen er tilfreds med at Regjeringen vil se nærmere på hvordan man kan få til effektive tiltak mot ulovlig hogd tømmer som samtidig er utformet i samsvar med våre WTO-forpliktelser. Komiteen ber Regjeringen legge vekt på tiltak som kan sikre en bærekraftig forvaltning av skogressursene, og ikke bare forhindre ulovlig hogst. Hvis hogst som ødelegger viktige regnskogsområder, og i dag er ulovlig, gjøres legal, er ikke målet med tiltakene oppfylt. Komiteen er kjent med at frivillige sertifiseringsordninger har en viktig funksjon når det gjelder å fremme omsetting av tømmer, trevirke og treprodukter basert på bærekraftig skogbruk.

Komiteen er tilfreds med at Regjeringen vil arbeide internasjonalt sammen med andre lands regjeringer for å finne bi- og multilaterale løsninger som sikrer lovlig og bærekraftig skogbruk globalt. Komiteen viser i denne sammenheng til brev datert 1. november 2002 hvor det står:

"Vi vil ta initiativ i FNs skogforum (UNFF), det utvidede arbeidsprogrammet for skog under Konvensjonen om biologisk mangfold, i FNs matvareorganisasjon (FAO), Den internasjonale organisasjonen for tropisk tømmer (ITTO), FNs miljøprogram UNEP og i de pågående forhandlingene i WTO."

Komiteen er kjent med at det for tiden pågår et betydelig arbeid innen EU når det gjelder tiltak for sertifisering av tømmer og mot ulovlig hogst. Komiteen er derfor tilfreds med at Regjeringen vil ta initiativ til et nærmere samarbeid med EU for å identifisere konstruktive tiltak for å stanse ulovlig hogst av tømmer og fremme bærekraftig skogdrift i alle deler av verden. Komiteen ber også Regjeringen på egnet måte informere Stortinget om resultatet av den varslede Kommissionsrapporten om felles EU-tiltak mot import av ulovlig hogd tømmer.

Komiteen registrerer at ifølge FNs matvareorganisasjon FAO planlegger Malaysia å avskoge 30 000 km² regnskog, mens Indonesia planlegger å avskoge 80 000 km². Dette utgjør betydelige deler av den gjenværende regnskogen i disse landene. Situasjonen i disse landene viser også at tiltak for å hindre ulovlig hogst av regnskogtømmer alene, ikke er nok for å nå målet om bærekraftig bruk og vern av det biologiske mangfoldet i regnskogen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til brev fra utenriksminister Jan Petersen til komiteen datert 1. november 2002 (vedlegg 2), hvor utenriksministeren skriver:

"Regjeringen vil se nærmere på hvordan man kan få til effektive tiltak mot ulovlig hogd tømmer som samtidig er utformet slik at de er i samsvar med våre WTO-forpliktelser."

Disse medlemmer vil be Regjeringen komme tilbake til Stortinget så raskt som mulig med slike effektive tiltak mot ulovlig hogd tømmer.

Komiteen har registrert at Nederland vurderer å etablere et obligatorisk merkesystem for tømmer. All tømmer som importeres skal merkes med garantert bærekraftig (grønt merke), eller ikke garantert bærekraftig (rødt merke). Systemet vil gi den enkelte forbruker i Nederland en reell mulighet til å velge bort tømmer som ikke er hogd bærekraftig. Komiteen mener at en slik eventuell obligatorisk merkeordning bør følges med interesse for å høste erfaringer med tiltaket.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at en slik obligatorisk merkeordning er et positivt bidrag til å fremme bærekraftig bruk og vern av regnskogsområder. En obligatorisk merkeordning vil kunne være et alternativ til å forby import av tømmer og trevirke som ikke er miljøsertifisert.

Disse medlemmer ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av en obligatorisk merkeordning.

Disse medlemmer vil understreke behovet for å styrke internasjonale sertifiseringsordninger for tømmer. Skal forbrukere ha en mulighet til å unngå tømmer som stammer fra ødeleggelse av regnskog eller annen naturskog, er troverdige sertifiseringsordninger en forutsetning. Alternativet til sertifisering er å unngå all tømmer fra regnskogen. Dette kan ha den negative effekten at produsenter som driver bærekraftig også blir rammet. En sertifiseringsordning vil derimot fremme bærekraftig bruk av skogsområdene.

Disse medlemmer mener at Norge bare må importere tømmer som er miljøsertifisert. Myndighetene må stille krav til og godkjenne de sertifiseringsordningene det skal stilles krav om. Sertifiseringsordningen må blant annet være troverdig og stille absolutte og stedsspesifikke krav til uttaket av tømmer. Ordningen må være åpen for deltakelse fra alle relevante parter, kontrolleres av en uavhengig tredjepart, og ta relevante hensyn til biodiversitet, berørte urfolk og lokale gruppers rettigheter og interesser og være åpen for innsyn. På denne måten kan tiltaket gjennomføres ikke-diskriminerende, og bidra til å fremme produsenter og land som baserer sin virksomhet på bærekraftig bruk.

Disse medlemmer registrerer at det dessverre er liten framdrift i det internasjonale arbeidet for bærekraftig bruk og vern av skogsområder. Det er sterkt beklagelig at regnskog ødelegges i like stort omfang i dag, som den gjorde før problemet for alvor ble satt på den internasjonale dagsorden under miljøkonferansen i Rio i 1992.

Komiteen har registrert at tidsfaktoren er kritisk om regnskogsområder skal reddes. Forskere fra Ver-

densbanken mener at dersom hogsten fortsetter i samme tempo som i dag, vil regnskogen på øya Sumatra i Indonesia være ødelagt i 2005, og regnskogen på Borneo (Indonesia og Malaysia) i 2010. Avskogingen truer en rekke plante- og dyrearter. For eksempel finnes orangutangen utelukkende i dette området, og dersom skogen på Sumatra og Borneo ødelegges vil orangutangen bli utryddet som art i vill tilstand. På denne bakgrunn mener komiteen at det er viktig at noen land går foran og setter i verk tiltak for å redde regnskogen. Slike tiltak vil også kunne bidra til å sette nytt fokus på behovet for framdrift i de internasjonale forhandlingene for bærekraftig bruk og vern av skogen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at det er viktig å ta hensyn til et fattig område eller et lands muligheter til inntekter når et regelverk utformes. Det må ikke bli slik at tropisk regnskog brennes for å gi plass til et mer lønnsomt landbruk.

Disse medlemmer mener også at der skogsdrift er lønnsom, tas det hensyn til om ny skog blir plantet til erstatning for den som blir hugget, når det gjelder å merke tømmer eller bearbeidet trevirke.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen også har gått inn for bekjempelse av fattigdom, og det er i den forbindelse viktig at det legges til rette for at den enkelte settes i stand til å livnære seg av eget arbeid.

Disse medlemmer er også av den oppfatning at bærekraftig skogbruks drift som ikke er med i en internasjonal eller nasjonal merkeordning, ikke må stoppes på norsk grense for å beskytte norsk skogbruk.

UTTALELSE FRA ENERGI- OG MILJØKOMITEEN

Energi- og miljøkomiteen uttaler i brev av 6. februar 2003:

"Energi- og miljøkomiteen viser til de respektive partienes merknader i utkastet til innstilling og har ingen ytterligere merknader."

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:144 (2001-2002) - forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen og Bjørn Jacobsen om miljøsertifisering av tømmer og trevirke - vedlegges protokollen

Oslo, i utenrikskomiteen, den 10. februar 2003

Thorbjørn Jagland
leder

Lars Rise
ordfører

Åslaug Haga
sekretær

Vedlegg 1

Brev fra utenrikskomiteen til utenriksminister Jan Petersen, statsråd Hilde Frafjord Johnson og statsråd borge Brende, datert den 23. oktober 2002

Vedr. behandling av Dokument 8:144 (2001-2002)

Utenrikskomiteen har for tiden til behandling Dokument 8:144 (2001-2002) Forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen og Bjørn Jacobsen om miljøsertifisering av tømmer og trevirke. Forslaget går ut på å innføre krav om at alt tømmer, trevirke og alle treprodukter som skal omsettes i Norge må være basert på lovlig hogst innen for rammen av økologisk og sosialt

forsvarlig skogsdrift. Utenrikskomiteen ber om Regjeringens synspunkter og vurderinger vedrørende dette forslaget.

Komiteen tar sikte på foreløpig avgivelse onsdag 6. november d.å. Utkast til innstilling i saken vil deretter bli sendt energi- og miljøkomiteen for uttalelse før innstillingen avgis endelig.

Komiteen ber om svar innen 1. november d.å.

Vedlegg 2

Svar fra utenriksminister Jan Petersen til utenrikskomiteen, datert 1. november 2002

Dokument nr. 8:144 (2001-2002). Anmodning om departementenes vurdering

Det vises til brev fra fungerende leder i utenrikskomiteen Inge Lønning av 23. oktober 2002, til utenriksminister Petersen og statsrådene Frafjord Johnson og Brende, hvor det bes om departementenes vurdering av Dok. nr 8:144 (2001-2002). Brevet besvares av utenriksministeren på vegne av de tre statsråder.

Avskoging er et alvorlig internasjonalt problem. Det er derfor behov for tiltak som kan stanse avskoging og fremme bærekraftig skogforvaltning. I dag er ulovlig hogst et stort problem i mange land. Dette øker avskogingsraten, utarmer det biologiske mangfoldet og fratår myndighetene inntekter fra virksomheten. Internasjonalt er det enighet om behovet for tiltak for å sikre bærekraftig uttak av trevirke, styrke nasjonal håndhevelse av lover og regler knyttet til skogsektoren og hindre ulovlig internasjonal handel med skogprodukter.

En stor del av verdens skogområder ligger i den tredje verden. Den fattige delen av verden kan ikke ta hele belastningen med å opprettholde et biologisk mangfold og en forsikring mot klimaendringer. Et viktig bidrag fra Norge og andre industriland som tar trusselen om avskoging alvorlig er bistand for å fremme en bærekraftig ressursforvaltning i berørte utviklingsland. Et eksempel er intensjonsavtalen mellom Indonesia og Norge, der en viktig målsetting er å få slutt på import av ulovlig hogd tømmer fra Indonesia.

Forslaget i Dok. nr 8:144 (2001-2002) kan deles i to hovedkomponenter:

(i) tiltak for å hindre omsetning av tømmer og trevirke som er basert på ulovlig hogst.

(ii) tiltak som fremmer omsetning basert på bærekraftig skogbruk, hvor frivillige merkeordninger spiller en sentral rolle.

Når det gjelder det første punktet blir hovedutfordringen å definere ulovlig hogst, samt hvordan lovlig hogst skal dokumenteres. De fleste relevante land har nasjonal skoglovgivning som definerer lovlig hogst.

Slike nasjonale definisjoner kan danne grunnlag for arbeidet med å finne felles definisjoner.

Tiltak som iverksettes fra norsk side må være i tråd med våre internasjonale forpliktelser på andre områder. I henhold til våre forpliktelser i GATT må et eventuelt omsetningsforbud, slik forslaget innebærer, gjelde for både norsk og importert tømmer. I følge GATT artikkel XI (1) er det forbud mot å nekte import av en vare, mens artikkel XX åpner for unntak dersom nærmere bestemte vilkår er oppfylt. Det innebærer bl.a. at tiltakene ikke blir anvendt på en måte som medfører vilkårlig eller uberettiget diskriminering mellom land hvor de samme forhold gjør seg gjeldende, eller at de ikke vil innebære skjulte restriksjoner for internasjonal handel. Regjeringen vil se nærmere på hvordan man kan få til effektive tiltak mot ulovlig hogd tømmer som samtidig er utformet slik at de er i samsvar med våre WTO-forpliktelser.

Når det gjelder det andre punktet, eksisterer det over 40 frivillige sertifiseringsordninger for tømmer. Arealet av sertifisert skog er økende, men det er også store og viktige skogarealer i verden som ikke omfattes av sertifiseringsordninger. Bare en meget liten andel av skogen i for eksempel Asia og Afrika er sertifisert. Norske krav til sertifisering vil kunne være en pådriver for sertifisering i land som har viktige eksportmarkeder i Norge. På den annen side kan vi risikere å nekte import av tømmer og treprodukter også fra områder i land som har et regelverk for bærekraftig skogforvaltning.

Frivillige sertifiseringsordninger har en viktig funksjon når det gjelder å fremme omsetning av tømmer, trevirke og treprodukter som er basert på bærekraftig skogbruk. Sertifisering er viktig for å få frem tilstrekkelig informasjon om produktene. Regjeringen vil arbeide for at forbrukerne skal være i stand til å handle ut fra best mulig informasjon. Tilsvarende arbeider regjeringen for at statlige virksomheter aktivt skal ta miljøhensyn i sine innkjøpsrutiner.

Det finnes i dag ingen internasjonale mellomstatlige ordninger eller regelverk for å vurdere hvorvidt tømmer er basert på bærekraftig skogsforvaltning. Det eksisterer heller ingen internasjonal enighet om hva som er lovlig hogd tømmer. Statlige tiltak for omsetning av tømmer kan ikke baseres på vurderinger fra frivillige organisasjoner, men må ha grunnlag i internasjonale mellomstatlige ordninger. Dette er nødvendig for å sikre at kriteriene er ikke-diskriminerende, etterprøvbare og i samsvar med våre øvrige internasjonale forpliktelser.

Regjeringen vil på dette grunnlag arbeide aktivt for å finne multilaterale løsninger som sikrer lovlig og bærekraftig skogbruk globalt. Vi vil ta initiativ i FNs skogforum (UNFF), det utvidede arbeidsprogrammet for skog under Konvensjonen om biologisk mangfold, i FNs matvareorganisasjon (FAO), Den internasjonale

organisasjonen for tropisk tømmer (ITTO), FNs miljøprogram UNEP og i de pågående forhandlingene i WTO.

Det foregår nå et betydelig arbeid innenfor EU når det gjelder sertifisering og mulighetene for forbud mot ulovlig hogst. Kommisjonen har varslet at den innen utgangen av 2002 vil legge frem en meddelelse for Rådet med anbefalinger om felles EU-tiltak mot import av ulovlig hogd tømmer. Når rapporten fra dette arbeidet foreligger, vil vi identifisere mulige norske tiltak, samt tiltak som bør inngå i et bredere europeisk samarbeid. Regjeringen vil om ønskelig informere utenrikskomiteen om resultatet av analysen. Regjeringen vil også ta initiativ til et nærmere samarbeid med EU for å identifisere konstruktive tiltak for å stanse ulovlig hogst av tømmer og fremme bærekraftig skogsdrift i alle deler av verden.

Vedlegg 3

Brev fra Stortingets utenrikskomité til utenriksminister Jan Petersen, statsråd Hilde Frafjord Johnson og statsråd Børge Brende, datert 13. november 2002

Spørsmål vedr. Dokument 8:144 (2001-2002)

Komiteen viser til dens brev av 23. f.m. og utenriksminister Jan Petersens svar av 1. ds.

Komiteen oversender spørsmål fra SVs fraksjon i komiteen, og ber om svar innen 20. ds.

1. I brev til utenrikskomiteen av 1. november 2002 ang: "Dokument nr. 8:144 (2001-2002) Anmodning om departementets vurdering" skriver Jan Pettersen at "Regjeringen vil se nærmere på hvordan man kan få til effektive tiltak mot ulovlig hogd tømmer som samtidig er utformet slik at de er i samsvar med våre WTO-forpliktelser." Denne setningen må antas å bygge på den forståelse at forslaget i Dokument nr. 8:144 ikke er i samsvar med kravene i GATTs artikkel XX. Artikkelen sier at handelsbegrensende tiltak likevel kan være lov dersom de ikke er utslag av vilkårlig eller uberettiget diskriminering, eller har form av skjulte restriksjoner mot handel. I utarbeidelsen av forslaget er det lagt vekt på at tiltaket skal være forutsigbart og ikke-diskriminerende, og slik sett i tråd med artikkel XX. Er antakelsen om at forslaget oppfattes å være i strid med artikkel XX i GATT riktig, og hvis så er tilfelle kan dette begrunnes?
2. Hvis regjeringen mener at tiltak for å hindre import av ulovlig, ikke-bærekraftig hogd tømmer er i strid med WTO-regelverket. Mener regjeringen da at WTO-regelverket kan brukes til å hvitvaske handel med ulovlig hogd tømmer?
3. Under Johannesburgmøtet gjorde Norge sammen med andre nasjoner et viktig arbeid for å hindre at det ble bakt inn formuleringer som gjorde WTO-regler overordnet internasjonale miljøkonvensjoner. Mener regjeringen at den innenfor regime for internasjonal handel bør være rom for forutsigbare og ikke-diskriminerende miljøtiltak som tiltak mot ikke-bærekraftig hogd tømmer?
4. Miljøvernminister Børge Brende skriver i Dagbladet 3. juli at "Regjeringen vil gå inn for forbud mot innførsel av trevirke som er ulovlig hogd, og vurdere ulike virkemidler for å hindre innførsel av trevirke som ikke er miljøsertifisert. Staten bør selv etablere innkjøpsrutiner som sikrer at trevarer som kjøpes inn i statens virksomheter, stammer fra bærekraftig hogst." Vil regjeringen fremdeles gjennomføre disse tiltakene?

Vedlegg 4

Brev til Stortingets utenrikskomité fra Utenriksdepartementet v/utenriksministeren, datert 20. november 2002

Spørsmål vedr. Dokument 8:144 (2001-2002)

Det vises til brev fra fungerende leder i utenrikskomiteen Inge Lønning av 13. november 2002 til utenriksminister Jan Petersen og statsrådene Hilde Frafjord Johnson og Børge Brende, med oversendelse av spørsmål fra SVs fraksjon i komiteen i forbindelse med utenriksministerens svarbrev av 1. ds. vedrørende ovennevnte sak. Brevet besvares av utenriksministeren på vegne av alle tre.

Det er særlig tre hensyn regjeringen ønsker å ivareta gjennom de tiltakene som vurderes. Det ene er å hindre omsetning av ulovlig hogd tømmer og fremme bærekraftig skogbruk. Det andre er at tiltakene ikke utilsiktet rammer fattige land som driver bærekraftig skogsdrift med tømmereksport som en viktig inntektskilde. Det tredje er å sikre at tiltakene ikke er i strid med våre øvrige internasjonale forpliktelser. Ettersom spørsmålene i hovedsak konsentreres om sistnevnte hensyn, vil svaret dreie seg om dette.

1. Forslaget i Dok. 8:144 innebærer et import- og omsetningsforbud for "alt tømmer, trevirke og alle treprodukter som ikke beviselig tilfredsstiller kravene om at det er basert på lovlig hogst innenfor rammen av økologisk og sosialt forsvarlig skogsdrift". Dette er ikke nødvendigvis i strid med artikkel XX i GATT. Det er imidlertid regjeringens oppgave å sørge for at eventuelle tiltak utformes slik at de sikrer at forutsetningene om forutsigbarhet, ikke-diskriminering, nasjonal behandling mv. ivaretas i praksis.

Slike tiltak forutsetter at det etableres sertifiseringsordninger slik at norske myndigheter kan sikre at produkter som omsettes i Norge faktisk er blitt vurdert i forhold til forutsigbare, ikke-diskriminerende og andre etterprøvbare kriterier som norske myndigheter kan stå inne for. Vi kan ikke risikere at lovlig hogd tømmer fra et land med bærekraftig skogforvaltning stanses ved grensen fordi det kommer fra skogarealer som i dag ikke omfattes av eksisterende sertifiseringsordninger. Det er åpenbart at slik vilkårlig og uberettiget diskriminering mellom land hvor de samme forhold gjør seg gjeldende ikke bare er i strid med forutsetningene for unntaksbestemmelsen i GATT art. XX. Det kan også bidra til å undergrave formålet med tiltaket, nemlig å stanse ulovlig hogst av tømmer.

Som der fremgår av ovennevnte brev av 1. november finnes en rekke frivillige sertifiseringsordninger. Norske myndigheter kan imidlertid ikke basere importforbud på vurderinger foretatt av frivillige organisasjoner som ikke er representert i alle relevante tømmerproduserende land og hvor norske myndigheter ikke er med på å utforme de kriterier og dokumenteringsmetoder

som legges til grunn. WTO-regelverket har som målsetting å fremme internasjonalt samarbeid fremfor ensidige tiltak. Et norsk omsetningsforbud bør derfor være basert på et slikt samarbeid. Vi vil arbeide internasjonalt sammen med andre lands regjeringer for å finne bi- og multinasjonale løsninger som sikrer lovlig og bærekraftig skogbruk globalt. Som redegjort for i brev av 1. november gjør vi dette bilateralt overfor tømmereksporterende land, i nært samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen og i relevante internasjonale fora. I tillegg kan det nevnes at den internasjonale organisasjonen for tropisk tømmer (ITTO) nå arbeider med mulighetene for sertifisering av tropisk tømmer. På partsmøte i konvensjonen for internasjonal handel med truede arter (CITES) i Chile nylig ble treslaget mahogny tatt inn på konvensjonens liste II. Norge støttet dette forslaget.

2. Tiltak for å hindre ulovlig eller ikke-bærekraftig hogd tømmer ikke i strid med WTO-regelverket dersom nevnte forutsetninger legges til grunn, jfr. punkt 1 ovenfor. WTO-regelverket er ikke utformet på en slik måte et det kan benyttes til å legitimere ulovlige aktiviteter. Hovedutfordringen er å sikre at de tiltak vi iverksetter *i praksis* er i samsvar med våre forpliktelser.
3. Det er regjeringens syn at statlige tiltak for omsetning av tømmer må ha grunnlag i internasjonale, mellomstatlige ordninger innenfor multilaterale avtaler eller konvensjoner. Dette er nødvendig nettopp for å sikre at kriteriene er ikke-diskriminerende, forutsigbare og i samsvar med våre øvrige forpliktelser. Erklæringen fra Johannesburg dreier seg om forholdet mellom WTO-regelverket og multilaterale miljøavtaler (MEAs). Et forsøk på å introdusere en ordning slik at WTO-regelverket ble overordnet miljøavtalene, ble avvist på konferansen med aktiv støtte av blant annet Norge. I erklæringen legges det vekt på at de to regelverk skal være likeverdige og gjensidig støttende. Som i Johannesburg er Norges holdning i de pågående forhandlingene i WTO at det ikke er eller skal være noe hierarki mellom de to sett av internasjonale avtaler.
4. Som det fremgår av brev av 1. november og hva som er anført ovenfor arbeides det aktivt fra regjeringens side for å sikre at statlige tiltak kan gjennomføres i samsvar med våre øvrige internasjonale forpliktelser og at disse bidrar effektivt til målsettingen om å hindre ulovlig hogst og fremme bærekraftig skogsdrift. I tillegg til det arbeid som gjøres i internasjonale fora har regjeringen bl.a. tatt initiativ til prosjektet Grønn stat, hvor grønne innkjøp er at av satsningsområdene. Nærings- og handelsdepartementet (NHD) er i ferd med å utarbeide en egen veileder om regelverket for grønne offent-

lige innkjøp. Når det gjelder tropisk tømmer legges det vekt på at innkjøper og byggherre sørger for bekreftelse fra produsent/importør på at trevirket som kjøpes inn ikke kommer fra truet regnskog. I tillegg er samarbeidet med privat sektor på frivillig grunnlag viktig. Miljøvernministeren har hatt møte med byggevevarebransjen som stilte seg positiv til

samarbeide på dette området, og han skriver i disse dager brev til arkitekter, interiørarkitekter og entreprenører. Frivillige sertifiseringsordninger et viktig virkemiddel i denne sammenheng. På denne måten tar regjeringen i bruk ulike virkemidler for å hindre omsetning av trevirke som ikke er bærekraftig eller lovlig hogd.